

PLANOWANIE PRZESTRZENNE W AGLOMERACJI POZNAŃSKIEJ

Zestaw dokumentów planistycznych na obszarze aglomeracji ulega częstym przekształceniom, szczególnie na poziomie lokalnym, w wyniku zmian studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz uchwalania nowych planów miejscowych. Na szczeblu ponadlokalnym w najbliższym czasie kluczowe znaczenie będą miały skutki uchwalenia nowej Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 oraz Planu Zagospodarowania Przestrzennego Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego.

Jedną z najbardziej wyrazistych cech polityki przestrzennej gmin aglomeracji jest zdecydowane przeliczenie potrzeb w zakresie terenów zabudowy mieszkaniowej. Obszary z wyznaczoną w studiach podstawową lub dopuszczoną funkcją mieszkaniową obejmują powierzchnię blisko 40 tys. ha czyli prawie 20% całej aglomeracji. Większość gmin podmiejskich planuje przeznaczenie ponad 1 tys. ha nowych terenów na rozwój mieszkalnictwa. Zakładając nawet stosunkowo ostrożne parametry gęstości zaludnienia dla tych obszarów (20 os./ha) oznacza to, że ich chłonność demograficzna wynosi minimum 400 tys. mieszkańców. Jest to liczba, która przy obecnych i prognozowanych wskaźnikach migracji i przyrostu naturalnego w aglomeracji, jest absolutnie niemożliwa do osiągnięcia w ciągu najbliższych 20-30 lat.

W studiach gminnych dość szeroko rozplanowane są również tereny przeznaczone pod działalność gospodarczą. Łącznie na ten cel zarezerwowano 15,5 tys. ha, przy czym wolne tereny to blisko 13 tys. ha. Tereny działalności gospodarczej mają bardzo ścisły związek z przebiegiem istniejących, budowanych i planowanych dróg krajowej (w mniejszym stopniu wojewódzkiej), ze szczególnym uwzględnieniem autostrady A2 i dróg ekspresowych S5 i S11, a także z sąsiedztwem tras kolejowych.

Tereny wyłączone z zabudowy stanowią niejako „negatyw” terenów inwestycyjnych. Gminy leżące w drugim pierścieniu wokół Poznania, pozostawiły duże obszary terenów rolnych na swoim terytorium. Również miasto Poznań konsekwentnie chroni swój klinowo-pierścieniowy układ zieleni. Ma on w większości przypadków swoją kontynuację także na terenie gmin podmiejskich. Najistotniejszym problemem jest wynikająca ze studiów docelowa dezintegracja nie powiązanych z klinami zieleni terenów otwartych w najbliższym sąsiedztwie Poznania.

W miastach i gminach aglomeracji poznańskiej obowiązuje ponad 1,5 tys. miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Większość planów sporządzanych po 1995 r. obejmowało stosunkowo niewielkie obszary i opracowywane były głównie na potrzeby konkretnych inwestorów. Tendencja ta ulega zmianom w ostatnich latach. Coraz częściej plany miejscowe są opracowywane w sposób bardziej kompleksowy dla większych obszarów miasta czy gminy. Oprócz planów typowo rozwojowych coraz większego znaczenia nabierają także plany ochronne i interwencyjne. Udział powierzchni pokrytej planami miejscowymi wynosi dla aglomeracji niewiele ponad 20% i jest bardzo zróżnicowany w poszczególnych gminach. Tylko jedna gmina (Kleszczewo) posiada pełne pokrycie planistyczne. W obecnym stanie prawnym konieczne jest istotne zwiększenie tych wskaźników tak, aby gminy mogły skutecznie kontrolować zagospodarowanie swojej przestrzeni. Nawet najlepsze koncepcje aglomeracyjnej i gminnej polityki przestrzennej pozostaną bezużyteczne, jeżeli nie będą systematycznie wdrażane na poziomie planów miejscowych.

Oddolny proces integracji planowania przestrzennego w aglomeracji powinien prowadzić do wykształcenia mechanizmów rozwiązywania problemów dotyczących:

- 1) prognozowania i bilansowania potrzeb i terenów inwestycyjnych w skali całej aglomeracji, przed „skonsumowaniem” obecnych studiów gminnych przez plany miejscowe i powstaniem nieodwracalnych skutków finansowych dla samorządów;
- 2) powiązania planowania przeznaczenia terenów w gminach z ponadlokalną infrastrukturą transportową;
- 3) ustalania lokalizacji inwestycji biznesowych i komunalnych o funkcjach ponadlokalnych, co powinno być połączone z mechanizmami partycypacji w korzyściach i kosztach tego rodzaju przedsięwzięć przez gminy aglomeracji (nie należy to jednak do sfery planowania przestrzennego);
- 4) optymalizacji zagospodarowania obszarów w strefach granicznych gmin poprzez uzgadnianie niekonfliktowego przeznaczenia terenu oraz przebiegu i parametrów sieci infrastrukturalnych, zabezpieczenie integralności ciągów ekologicznych oraz racjonalne rozmieszczenie obiektów użyteczności publicznej;
- 5) informacji i techniki planistycznej poprzez zintegrowany i ogólnodostępny system pozyskiwania informacji z opracowań planistycznych oraz wspólny system oznaczeń planistycznych.

Zaczątkiem współpracy planistycznej w ramach Stowarzyszenia Metropolia Poznań jest wypracowanie wspólnego stanowiska samorządów lokalnych wobec projektu Planu Zagospodarowania Przestrzennego Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego, przygotowanego przez Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego. Głównym postulatem członków Stowarzyszenia jest nadanie dokumentowi charakteru normatywnego, tak aby regulował kluczowe kwestie dla metropolii, jakimi są inwestycje celu publicznego o oddziaływaniu ponadlokalnym, obszary preferowanej koncentracji zabudowy oraz tereny z zakazem lub ograniczeniem zabudowy.

